

מדינת ישראל

רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון

כ"א באב התשפ"ד
25 באוגוסט 2024

חוזר גופים מוסדיים 2024-9-6
סיווג: כללי

הוראות לעניין בחירת קופת גמל - עדכון

בתוקף סמכותי לפי סעיף 20(ג) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן - **חוק קופות גמל**), להלן הוראותיי:

1. כללי

בשנת 2016 נכנס לתוקפו חוזר גופים מוסדיים 2016-9-8 "הוראות לעניין בחירת קופת גמל" (3.7.2016) (להלן – **החוזר**), בעקבותיו נערכו שלושה הליכים לקביעת קרנות נבחרות. ערב כניסת החוזר לתוקפו נשלט שוק קרנות הפנסיה החדשות על ידי חמש קרנות פנסיה גדולות שנתח השוק מהפקדות ונכסים שלהן עמד על כ-95% ו-97%, בהתאמה.

במהלך השנים שחלפו מכניסת החוזר לתוקף כאמור תוקן החוזר מספר פעמים, ואנו עדים למגמה מבורכת בשוק קרנות הפנסיה החדשות, שהביאה לכך שהקרנות הנבחרות שזכו בהגנת ינוקא בשל היותן בעלות נתח שוק מזערי בהפקדות, החלו להיות גורם תחרותי ואטרקטיבי וכתוצאה מכך הגדילו את חלקן בכמות המצטרפים, וכן החלו להגדיל את חלקן בנתח השוק מסד ההפקדות והנכסים, מהלך שטרם מוצה. כמו-כן, בעקבות ההליך האחרון לקביעת קרנות נבחרות הוקמו שתי קרנות פנסיה חדשות שנקבעו כקרנות נבחרות באותו הליך.

לאור השינויים האמורים בשוק ולקראת פרסום ההליך לקביעת קרנות נבחרות, מוצע לקבוע הוראות לעניין המנגנון על פיו יצרף מעסיק לאחת מהקרנות הנבחרות את כל אחד מעובדיו שלא מימשו את זכותם לבחירת קופת גמל לאחר שניתנה להם הזדמנות לעשות כן. כמו-כן, מוצע לקבוע הוראות לעניין האפשרות לבצע המרה של שיעור דמי הניהול של הקרנות הנבחרות מצבירה להפקדה. עוד מוצע לעדכן בחוזר ההוראה לעניין משך תוקפו של ההליך לקביעת הקרנות הנבחרות.

2. הוראות

בחוזר גופים מוסדיים 2022-9-21 "הוראות לעניין בחירת קופת גמל – תיקון" (29.8.2022) יבואו השינויים המפורטים בתיקוני מהדורה, בנספח לחוזר זה.

3. תחולה

הוראות חוזר זה יחולו על כל המעסיקים במשק והחברות המנהלות של קופות גמל לקצבה ושל קרנות השתלמות.

4. תחילה

תחילתן של הוראות חוזר זה מיום פרסומו.

עמית גל
הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון

כ"ז בסיון התשע"ו
3 ביולי 2016

חוזר גופים מוסדיים 2016-9-8
סיווג: כללי

הוראות לעניין בחירת קופת גמל - תיקון

בתוקף סמכותי לפי סעיף 20(ג) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן - **חוק קופות גמל**), להלן הוראותיי:

1. כללי

סעיף 20(א) לחוק קופות גמל קובע כי עובד הזכאי להצטרף כעמית לקופת גמל, לפי כל דין או הסכם, לרבות הסכם קיבוצי, או להמשיך ולהיות עמית בקופת גמל כאמור, רשאי לבחור, בכל עת, כל קופת גמל המיועדת למטרה של קופת הגמל כאמור, והכל בכפוף להגבלות על צירוף עמיתים שנקבעו בתקנון קופת הגמל ולהגבלות על הפקדת כספים על פי סעיף 22 לחוק קופות גמל. עוד נקבע כי מעסיקו של עובד כאמור לא יתנה את תשלום הכספים לקופת הגמל בעד עובדו ואת שיעור ההפקדה בעדו בכך שיופקדו בקופה מסוימת, בסוג מסוים של קופות או בקופה שיבחר העובד מתוך רשימה מסוימת של קופות, והכל אף אם נקבע אחרת בדין או בהסכם.

סעיף 20(ב) לחוק קופות גמל קובע כי מעסיק רשאי להפקיד תשלומים בעד עובד שלא בחר קופת גמל, על אף שניתנה לו הזדמנות לעשות כן, לקופת גמל שנקבעה בדין או בהסכם או מכוחם. בסעיף 20(ג) נקבע כי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון רשאי לתת הוראות לביצוע סעיף זה.

בשל מאפיינים ייחודיים לבחירת קופת גמל על ידי עובדים, ובכלל זה מורכבות התחום, חלוף הזמן ממועד ההצטרפות לקופת הגמל ועד למועד מימוש הזכויות בעת הפרישה לפנסיה, נטייה לדחות את ההחלטה בנושא החיסכון הפנסיוני והעדפה של צרכי ההווה על פני צרכי העתיד - עובדים רבים במשק מצטרפים לקופת ברירת המחדל שנקבעה לגביהם. משכך, ישנה חשיבות רבה לכך שקופת הגמל שנקבעה כקופת ברירת מחדל, תיתן מענה מיטבי, ככל הניתן, לצרכי העובדים בשים לב לתכליותיו של החיסכון הפנסיוני, תוך מזעור שקילתם של שיקולים זרים בהליך בחירתה.

נוסף על כך, יש עובדים, אשר לגביהם לא נקבעה ברירה או בהסכם או מכוחם קופת גמל לצורך הפקדת התשלומים בשלהם. משכך, יש מקום לקבוע הוראות לעניין קופת גמל אשר אליה יופקדו התשלומים בעבור עובדים אלה, אשר לא בחרו בקופת גמל לאחר שניתנה להם הזדמנות לעשות כן.

חוזר זה קובע הוראות לעניין אופן בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל אשר מצרפת לשורותיה עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק.

2. הגדרות

"**המועד הקובע**" – 1 בנובמבר 2016; ואחת לשלוש שנים החל מיום 1 בנובמבר 2018; ואחת לארבע שנים החל מיום 1 בנובמבר 2024;

"**העברת ניהול מרצון**" – כמשמעותה בסעיף 41 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

"**כיסויים ביטוחיים**" – כיסויים המפורטים בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל), התשע"ג-2013;

"**צד קשור**" – כהגדרתו בתקנה 1 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012;

"**קופת ברירת מחדל**" – קופת גמל שנקבעה בדין או בהסכם, או מכוחם, לצורך הפקדת תשלומים לפי סעיף 20(ב) לחוק קופות גמל, במקרה שבו עובד לא בחר בקופת גמל אחרת לאחר שניתנה לו הזדמנות לעשות כן.

3. צירוף עובד שלא מילא טופס הצטרפות והפקדת תשלומים בעבורו

א. חברה מנהלת של קופת גמל לא תאפשר הפקדת תשלומים של מעסיק בשל עובד שלא מילא טופס הצטרפות לקופת הגמל שבניהולה ולא תאפשר צירוף של עובד כאמור לקופת הגמל אלא בהתקיים אחד מהתנאים הבאים:

1) קופת הגמל היא קרן נבחרת שנקבעה לפי הוראות סעיפים 4 עד 6 לחוזר זה, ובהתאם למנגנון החלוקה שיקבע הממונה כאמור בסעיף 4(ב)(2).

2) קופת הגמל היא קופת ברירת מחדל שנבחרה בהליך תחרותי בהתאם לתנאים שבסעיפים 7 עד 11 לחוזר זה.

ב. מעסיק יפקיד תשלומים בעד עובד שלא בחר בקופת גמל, לאחר שנתן לו הזדמנות לעשות כן, לאחת מאלה:

1) קרן נבחרת שנקבעה לפי הוראות סעיפים 4 עד 6 לחוזר זה, ובהתאם למנגנון החלוקה שיקבע הממונה כאמור בסעיף 4(ב)(2).

2) קופת ברירת מחדל שנבחרה בהליך תחרותי בהתאם לתנאים שבסעיפים 7 עד 11 לחוזר זה.

4. קרן נבחרת

א. לפני המועד הקובע, יקבע הממונה שתי קרנות פנסיה חדשות מקיפות לפחות, שכל אחת מהן תהווה קופת גמל ברירת מחדל (להלן – **קרן נבחרת**).

ב. לצורך קביעת קרן נבחרת לפי סעיף קטן (א), יקבע הממונה תנאים וקריטריונים, לרבות =

1) המועד והאופן שבו חברה מנהלת של קרן פנסיה מקיפה רשאית להגיש שיעורי דמי ניהול מרביים מיתרה צבורה ומהפקדות שתגבה מעמיתים, אם תיקבע כקרן נבחרת.

2) מנגנון על פיו יקבע המעסיק את זהות הקרן הנבחרת לכל אחד מעובדיו מבין הקרנות שייקבעו בקרנות נבחרות (להלן – **מנגנון חלוקה**).

ג. קריטריונים לבחירת קרן נבחרת ייקבעו באופן שייתן יתרון לקרנות פנסיה שנתח השוק של כל אחת מהן מתוך סך ההפקדות לקרנות הפנסיה החדשות המקיפות, עומד על 10% או פחות, תוך מתן יתרון מוגבר לקרנות פנסיה שנתח השוק שלהן עומד על 5% או פחות, בהתאם למנגנון שיקבע בהליך.

ד. נתחי השוק כאמור בסעיף קטן (ג) ייבחנו בשני המועדים הבאים במצטבר :

(1) בתום השנה הקלנדרית שקדמה למועד הקובע ;

(2) בתום החציון הראשון שקדם למועד הקובע.

הייתה או צפויה להיות לחברה המנהלת יותר מקרן פנסיה אחת בניהולה כתוצאה מהעברת ניהול מרצון, שכבר ארעה או שצפויה להיכנס לתוקפה עד למועד הקובע, אגב הליך מיזוג, יחושב נתח השוק בגינה, לעניין שני מועדי החישוב האמורים, ביחס לכל הקרנות החדשות המקיפות כאמור.

5. שיעור דמי ניהול של קרן נבחרת

א. שיעור דמי הניהול שתגבה חברה מנהלת של קרן נבחרת מעמיתים שיצורפו אליה החל מהמועד הקובע וכל עוד היא קרן נבחרת, למעט עמיתים שיצורפו אליה לפי הסכם קופת ברית מחדל שנבחרה בהתאם להוראות סעיף 7 לחוזר זה (להלן - **עמיתים חדשים**), לא יעלה על שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהליך קביעת קרן נבחרת לפי סעיף 4(ב).

1.א. על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי הממונה לקבוע מנגנון להמרת שיעור דמי הניהול מהיתרה הצבורה שנקבע בהליך לשיעור דמי ניהול מהפקדות (להלן - **הרכב דמי ניהול חדש**). החברה המנהלת של קרן נבחרת תקבע הרכב דמי ניהול חדש בחשבונו של העמית בהתקיים כל אלו :

(1) משולמים בעד העמית הפקדות שוטפות לחשבונו בקרן.

(2) העמית פנה מיוזמתו לחברה המנהלת בבקשה להחלת הרכב דמי הניהול חדש.

(3) הרכב דמי הניהול החדש ייקבע בהתאם למנגנון שיקבע הממונה בהתבסס על הנוסחה הקבועה בסעיף 8(ג) להלן ;

(4) הרכב דמי הניהול החדש הינו הרכב דמי ניהול מיטיב לגבי העמית.

בסעיף זה, "**הרכב דמי ניהול מיטיב**" – הרכב דמי ניהול ששכום דמי הניהול מההפקדות ודמי ניהול מהיתרה הצבורה שחושב על פי הנוסחה המופיעה בנספח ג', הוא בעל תוצאה נמוכה ביחס לשכום דמי הניהול מההפקדות ודמי הניהול מהיתרה הצבורה שעל פי הרכב דמי הניהול שנקבע בהליך.

ב. על אף האמור בסעיפים קטן (א) ו-1א(1) ובכל חוזר אחר, שיעורי דמי הניהול שתיגבה חברה מנהלת מעמית חדש שצורף אליה במהלך התקופה שבה היא נקבעה כקרן נבחרת, יהיו בתוקף למשך 10 שנים לפחות ממועד הצטרפותו לקרן.

6. הודעה על קביעת קרן נבחרת

א. הממונה יפרסם באתר האינטרנט של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון הודעה על קביעת קרנות נבחרות, לרבות פרטים בדבר הסדר דמי הניהול המרביים בהן ומנגנון החלוקה, ככל שייקבע.

ב. מעסיק שלגבי עובדיו לא נקבעה קופת ברית מחדל אחרת לפי סעיף 7, יידע את עובדיו לגבי ~~אחת~~ מהקרנות הנבחרות הקרן הנבחרת בהתאם למנגנון החלוקה, ככל שייקבע, ובדבר הסדר דמי הניהול המרביים שנקבעו לגבי הצטרפות אליה.

7. תנאים לבחירת קופת ברירת מחדל אחרת

מעסיק או ארגון עובדים (להלן - **מעסיק**) רשאים להתקשר בהסכם פרטני עם חברה מנהלת של קופת גמל לקצבה או קרן השתלמות, לתקופה שלא תעלה על חמש שנים, לצורך הפקדת תשלומים בעבור עובדים שלא בחרו בקופת גמל לקופת ברירת מחדל, בהתקיים תנאים אלה:

- א. בחירת קופת ברירת המחדל תיעשה באמצעות הליך תחרותי, שמאפשר לכל חברה מנהלת המנהלת סוג קופת גמל שקבע המעסיק מבין הסוגים המפורטים בסעיף 2(ג) לחוק קופות גמל, הזדמנות שווה להשתתף בו (להלן - **הליך תחרותי**).
- ב. על אף האמור בסעיף קטן (א), בהליך התחרותי לא תוכל להיבחר חברה מנהלת שמתקיים בה אחד מאלה:

1) צד קשור שלה מספק שירותי סליקה של הכספים המופקדים בעד עובדיו של המעסיק לקופות הגמל, או נותן שירותי בקרה על הפקדתם, אלא אם שיעורי דמי הניהול שהציעה אותה חברה מנהלת בהליך התחרותי היו השיעורים הנמוכים ביותר שהוצעו בהליך התחרותי.

2) היא או צד קשור שלה משווקים לעובדיו של המעסיק כיסויים ביטוחים משלימים לכיסויים הביטוחים שנכללו בקופת ברירת המחדל, ואשר עלותם לא נגבית מתשלומי העובד, אלא אם שיעורי דמי הניהול שהציעה אותה חברה מנהלת בהליך התחרותי היו השיעורים הנמוכים ביותר שהוצעו בהליך התחרותי.

3) היא או צד קשור שלה נותנים למעסיק, טובת הנאה כלשהי, במישרין או בעקיפין.

ג. העובדים יצורפו למסלולי ההשקעות והביטוח שהם מסלולי ברירת המחדל של קופת הגמל.

ד. היקף הכיסוי הביטוחי במסלול ברירת המחדל שבקופת גמל לקצבה לגבי שכר היסוד של עובד יכול ללפחות את כל אלה:

1) כיסוי ביטוחי לסיכונים נכות של מבטוח שלפחות 25% מכשורו לעבוד נפגע מחמת מצבו הבריאותי, ושכתוצאה מכך אינו מסוגל לעבוד בעבודתו או בכל עבודה אחרת המתאימה לו לפי השכלתו, הכשרתו או ניסיונו.

2) כיסוי ביטוחי לסיכונים מוות שיכלול, בין היתר, תשלום קצבה לבן הזוג של המבטוח למשך שארית חייו.

ה. הקריטריונים והמשקולות שלפיהם יבחר מעסיק את קופת ברירת המחדל יהיו שקופים ויפורסמו לכל המתמודדים בהליך הבחירה.

8. קריטריונים לבחינת ההצעות בהליך תחרותי לבחירת קופת ברירת מחדל

בחירת קופת ברירת מחדל תיעשה בהתאם לקריטריונים אלה בלבד:

א. מדד השירות האחרון שפורסם על ידי הממונה לגבי החברה המנהלת של קופת הגמל ולגבי סוג קופת הגמל שקבע המעסיק בהליך התחרותי.

ב. תשואת קופת הגמל במסלול ההשקעות שהוא ברירת המחדל של הקופה. התשואה שתילקח בחשבון היא התשואה המצטברת במסלול ההשקעות שהוא מסלול ברירת המחדל של הקופה, לתקופה של חמש שנים או שלוש שנים, שסיומה ביום הראשון של החודש שבו פורסם המכרז לבחירת קופת ברירת מחדל. יובהר כי בשל התקופה שמחודש ינואר 2016 ואילך יילקח בחשבון ממוצע התשואה המצטברת במסלולי ברירת המחדל של קופת הגמל לקצבה לעמיתים שאינם מקבלי קצבאות. בשל התקופה שלפני חודש

ינואר 2016 תילקח בחשבון התשואה המצטברת במסלול ברירת המחדל שהוגדר בתקנון הקרן בשנים אלו.

נתוני התשואות שיילקחו בחשבון יהיו זהים לנתונים שמפורסמים על ידי הממונה על שוק ההון באתר הפנסיה-נט, גמל-נט וביטוח-נט או בכל אתר אחר שיבוא במקום. בקרן פנסיה יתווסף לשיעור התשואה, שיעור העודף או הגרעון האקטוארי המצטבר שהוצג בדוחות הכספיים של הקרן בחמש השנים או שלוש השנים, לפי העניין, שקדמו למועד פרסום המכרז לבחירת קופת ברירת מחדל.

- ב.1. נכלל קריטריון תשואת קופת הגמל כאמור בסעיף זה בהליך התחרותי, נא-ש להוסיף לצדו גם מדד המבטא את סיכון תיק ההשקעות, כגון מדד שארפ ריבית חסרת סיכון, המפורסם באתר הפנסיה-נט או גמל-נט, לפי העניין, המתייחס למסלול ההשקעות כאמור לעיל בסעיף זה, לתקופה המקבילה לתקופה לגביה חושבה תשואת קופת הגמל. משקל קריטריון זה בבחירת קופת ברירת המחדל לא יעלה על 10%.
- ג. שיעור דמי הניהול המוצעים על ידי החברה המנהלת - משקל דמי הניהול בבחירת קופת ברירת מחדל לא יפחת מ-50%; שיעור דמי הניהול המשוקלל יחושב לפי נוסחה זו:

$$Y + \frac{X}{10.20}$$

X- שיעור דמי ניהול מהפקדה.

Y- שיעור דמי ניהול מצבירה.

- ד. שיעור דמי הניהול המוצעים על ידי החברה המנהלת בשל מקבלי קצבת זקנה חדשים שיפרשו בקרן במהלך תקופת ההתקשרות עם המעסיק – משקל קריטריון זה בבחירת קופת ברירת המחדל לא יעלה על 10%.

9. דירוג ההצעות בהליך התחרותי ובחירת זוכה

- א. דירוג המציעים ייעשה כך שהמציע שהציע את ההצעה הטובה ביותר לגבי קריטריון מסוים יקבל את מירב הנקודות שבאותו קריטריון. יתר המציעים ינוקדו באופן יחסי למציע שקיבל את מירב הנקודות עבור אותו קריטריון, בהתאם לדוגמא שבנספח א'.
- ב. המציע שייבחר יהיה המציע שקיבל את סך הנקודות הגבוה ביותר.

10. דירוג המשתתפים לפי אוכלוסיות

- א. על אף האמור בסעיף 8(ב), מעסיק רשאי לחלק את המשקולות שקבע לתשואה כמפורט בסעיף האמור לתתי משקולות, באופן שיינתן משקל שונה לכל אחד ממסלולי השקעה תלויי גיל שבמסלול ברירת המחדל, ויקבע תת משקולות בגין מדד המבטא את סיכון תיק ההשקעות, כגון מדד שארפ, של כל מסלולי השקעה תלויי גיל באופן יחסי התואם לחלוקת המשקולות בגין תשואת כל אחד מהמסלולים. חלוקת המשקולות כאמור תיעשה בתנאי שיועץ בלתי תלוי קבע בחוות דעת כתובה שהתפלגות הגילאים של עובדי המעסיק מצדיקה מתן משקל שונה לכל אחד ממסלולי השקעות תלויי גיל. חלוקת המשקולות כאמור תוצג לכלל המשתתפים בהליך התחרותי.
- ב. על אף האמור בסעיף 8(ג), מעסיק רשאי לחשב באופן שונה את שיעור דמי הניהול המשוקלל באופן שיינתן משקל שונה לדמי ניהול שייגבו מהפקדות ולדמי ניהול שייגבו מהיתרה הצבורה, אם בהתאם לחוות דעת שניתנה בכתב על ידי יועץ בלתי תלוי, מאפייני החיסכון של העובדים מצדיקים מתן יחס שונה לדמי ניהול מהפקדות ולדמי ניהול מהיתרה הצבורה. חלוקת משקולות כאמור תוצג לכלל המשתתפים בהצעה להליך תחרותי.

11. בחירת מספר קופות ברירת מחדל

- א. מעסיק רשאי לבחור לכלל העובדים קופת ברירת מחדל אחת לקצבה וקופת ברירת מחדל אחרת לקרן השתלמות, בהליכים תחרותיים נפרדים.
- ב. מעסיק רשאי לערוך הליכים שונים לבחירת קופת ברירת מחדל לקבוצות עובדים שונות, אם יועץ בלתי תלוי קבע בחוות דעת כתובה שלקבוצות העובדים מאפיינים שונים שמצדיקים ביצוע הליך תחרותי נפרד.
- ג. מעסיק רשאי לבחור ביותר מקופות ברירת מחדל אחת לקצבה לאותה קבוצת עובדים, אם יועץ בלתי תלוי קבע בחוות דעת כתובה כי לקבוצת העובדים מבנה שכר שמצדיק פיצול ההפקדות של כל אחד מהעובדים למספר קופות ברירת מחדל.
- ד. בחירה של מספר קופות ברירת מחדל, תחייב ביצוע הליך תחרותי נפרד שבו תיבחר כל אחת מקופות ברירת המחדל ללא תלות בקופת ברירת המחדל האחרת.

12. תנאים שיחולו על חברה מנהלת

- א. חברה מנהלת לא תתקשר בהסכם שלפיו קופה שבניהולה תהיה קופת ברירת מחדל אלא אם בחירת קופת ברירת המחדל נעשתה בהתאם להוראות חוזר זה.
- ב. התקיים בחברה המנהלת של קופת ברירת מחדל אחד התנאים האמורים בסעיף 7(ב) לאחר בחירתה כקופה כאמור, תחדל מלשמש קופת ברירת מחדל.
- ג. חברה מנהלת של קופת ברירת מחדל לא תתנה את הצטרפותו של עובד לקופה או את דמי הניהול שהוצעו על ידה בהליך התחרותי, בהצטרפות למוצרים אחרים שמשווקים על ידה או על ידי צד קשור לה.

13. דיווח

- א. חברה מנהלת תעביר מדי רבעון דיווח לממונה על הסכמי ברירת מחדל שבהם התקשרה עם מעסיקים לפי הטבלה שבנספח ב' לחוזר זה.
- ב. דיווח כאמור בסעיף קטן (א), יועבר על גבי קובץ אקסל עד ליום ה-15 בחודש העוקב לחודש בו תם הרבעון באמצעות ממשק אינטרנטי בהתאם להוראות הממונה; עד לקביעת הוראות כאמור, יועבר הדיווח לכתובת הדואר האלקטרוני ElectedPension@mof.gov.il.

14. תחולה

- א. הוראות חוזר זה יחולו על כל המעסיקים במשק והחברות המנהלות של קופות גמל לקצבה ושל קרנות השתלמות.
- ב. על אף האמור בסעיף קטן (א), הוראות חוזר זה לא יחולו לגבי אלה:
- (1) קופה שנגבים בה דמי ניהול לפי הוצאות בפועל לרבות לעניין הפקדת תשלומים, צירוף עמיתים ובחירה של קופה כאמור על ידי מעסיק כקופת ברירת מחדל.
- (2) הסכם ברירת מחדל שהיה בתוקף במועד פרסומו של חוזר זה עד לתום תקופת ההסכם אך לא יאוחר מיום 31 במרץ 2019. על אף האמור, לגבי הסכם ברירת מחדל שהיה בתוקף ביום 13 במרץ 2016, ששיעורי דמי הניהול שנקבעו בו או נגבו מכוחו לגבי עובד מסוים נכון למועד האמור, עמדו על שיעורי

דמי הניהול המירביים הקבועים בהוראות הדין, עד לתום תקופת ההסכם אך לא יאוחר מיום 31 במרץ 2018. יובהר כי לעניין פסקה זו תום תקופת ההסכם לא כוללת אפשרות להארכת תקופת ההסכם.

3) קופה סקטוריאלית שהתקיימו בה כל התנאים המפורטים להלן:

א. שיעור דמי הניהול המשוקללים המקסימליים שהקופה רשאית לגבות אינו עולה על דמי הניהול הממוצעים שנגבים בקופות לאותה מטרה ואשר נגבים בהן דמי ניהול לפי הוצאות בפועל נכון לסוף השנה הקלנדרית שקדמה למועד מסירת ההודעה לממונה, כמפורט בפסקה (ב). למען הסר ספק, האמור לעניין שיעור דמי הניהול המשוקללים המקסימליים לא יחול לגבי עמיתים שחדלו להיות חברים בסקטור טרם מועד מסירת ההודעה כאמור.

ב. נמסרה לממונה, לפחות 30 ימי עסקים לפני המועד בו צפויה הקופה להיקבע כקופת ברירת מחדל, הודעה על הכוונה לקבוע את הקופה כקופת ברירת מחדל, והממונה לא הודיע על התנגדותו לקביעת הקופה כקופת ברירת מחדל בתקופה האמורה. ההודעה על פי פסקה זו תכלול פרטים על ההליך שביצע המעסיק לצורך בחירת הקופה הסקטוריאלית לאותה קבוצת עובדים, כקופת ברירת מחדל, ציבור החוסכים שרשאי להצטרף לקופה, דמי הניהול שייגבו מעמיתי הקופה ופרטים נוספים עליהם יורה הממונה.

ג. לעניין זה –

"דמי ניהול המשוקללים" – שיעור דמי ניהול המשוקללים לפי הנוסחה בסעיף 8(ג).

"סקטור" – ציבור חוסכים מסוים שהצטרפותו לקופה הסקטוריאלית מוגבלת אליו בלבד לפי תקנונה.

"קופה סקטוריאלית" – קופת גמל שההצטרפות אליה מוגבלת לפי תקנונה לציבור מסוים בלבד ודמי הניהול הנגבים ממנה אינם לפי הוצאות בפועל.

15. ביטול חוזרים

חוזר גופים מוסדיים 2016-9-6 שעניינו הוראות לעניין בחירת קופת גמל – בטל מיום פרסומו של חוזר זה.

16. תחילה

מועד תחילתו של חוזר זה ביום פרסומו.

דורית סלינגר

הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון

נספח א' - דירוג ההצעות בהליך התחרותי

להלן יפורט הליך דירוג ההצעות של החברות המנהלות בהתאם לקריטריונים שנקבעו:

1. הצעה שתדורג בקריטריון מסוים מבין הקריטריונים הקבועים בסעיפים כהצעה הטובה ביותר מבין כל ההצעות (לדוגמה, הצעה שבה דמי הניהול הם הנמוכים ביותר) תקבל עבור אותו קריטריון ציון שהוא שווה ערך למשקולת שקבע המעסיק.

2. הציון שיינתן לחברה מנהלת ששיעור דמי הניהול המשוקלל שהוצע על ידה בהליך התחרותי איננו השיעור הנמוך ביותר שהוצע בהליך כאמור, לגבי קריטריון דמי הניהול, ייקבע בהתאם לנוסחה שלהלן:

$$S_t = w * \frac{F}{f_t}$$

S_t - ציון החברה המנהלת להצעת דמי הניהול שהציעה;

w - סכום המשקולת שקבע המעסיק לקריטריון דמי הניהול;

F - שיעור דמי הניהול המשוקלל הנמוך ביותר שהוצע על ידי החברות המנהלות המדורגות;

f_t - שיעור דמי הניהול המשוקלל שהוצע על ידי החברה המנהלת המדורגת.

3. הציון שיינתן לחברה מנהלת לגבי הקריטריונים הקבועים בסעיפים 8(א) ו- (ב), שלא דורגו כהצעות הטובות ביותר בהליך התחרותי, ייקבע בהתאם לנוסחה שלהלן:

$$S_t = w * \frac{y_t}{Y}$$

S_t - ציון החברה המנהלת לקריטריון הרלוונטי;

w - סכום המשקולת שקבע המעסיק לקריטריון הנמדד;

Y - ביצועי החברה המנהלת שדורגה כטובה ביותר בקריטריון שנקבע, לדוגמה, התשואה המצטברת הגבוהה ביותר;

y_t - ביצועי החברה המנהלת המדורגת בקריטריון שנקבע, לדוגמה, התשואה המצטברת בהצעה המדורגת.

4. דוגמה לדירוג הצעה של חברה מנהלת המשתתפת במכרז (להלן - **החברה המציעה**) בהנחה שמעסיק קבע במכרז משקולות של 15% לשירות, 15% לתשואה, 5% למדד שארפ ו-70% לדמי הניהול המוצעים במכרז. הצעת דמי הניהול הנמוכה ביותר במכרז עמדה על 1% מההפקדות ו-0.1% מצבירה (שיעור דמי ניהול משוקלל של 0.2% - 15%), ההצעה של החברה המציעה עמדה על 2% מההפקדות ו-0.2% מהצבירה (שיעור דמי ניהול משוקלל של 0.4% - 3%). התשואה המצטברת הגבוהה ביותר של חברה שהשתתפה במכרז עמדה על 50% והתשואה של החברה המציעה עמדה על 47%; מדד שארפ למסלול השקעה האמור עמד על 0.8 והחברה דורגה במקום הראשון במדד זה; מדד השירות של החברה המציעה עמד על 78 נקודות והחברה דורגה במקום הראשון במדד זה -

משתנה	משקולת	ערך כמותי	דירוג	ציון
מדד שירות	15	78	1	15
תשואה מצטברת של קופת הגמל	10	47%	3	$9.4 = 10 * (47\% / 50\%)$
מדד שארפ	5	0.8	1	5
דמי ניהול	70	$0.4\% = 0.002 + 0.02 / 10$	2	$35 = 70 * (0.2\% / 0.4\%)$
סה"כ	100	לא רלוונטי	לא רלוונטי	64.4

נספח ב' - דיווח לממונה על הסכמי ברירת מחדל

להלן המידע שחברה מנהלת נדרשת לדווח לממונה מדי רבעון ביחס לכל אחד מהסכמי ברירת המחדל:

1. שם הקובץ

הקובץ יישא את השם הבא EPxxxxxxxx_Tnum_qqyy.xlsx. כאשר:

1. xxxxxxxxxx מציין את מספר הזיהוי של החברה (ח.פ.);

2. T - מציין סוג דיווח (g- גמל, p- פנסיה);

3. num מציין את מספר אישור קופת הגמל;

4. qq - ציון מספר הרבעון המדווח (01,02,03,04);

5. yy - ציון השנה המדווחת;

6. סיומת הקובץ תהיה xlsx בלבד.

2. תוכן הקובץ

שם מעסיק	מספר מזהה מעסיק	מספר עובדים אצל מעסיק	שכר ממוצע	מועד תחילת ההסכם	מועד תום ההסכם	משקולת שירות	משקולת תשואה	משקולת דמי ניהול	ציון כללי	שיעור דמי ניהול מצבירה	שיעור דמי ניהול מהפקדה

סכום דמי הניהול שהיו נגבים מהעמית בשניים עשר החודשים החולפים לפי שיעורם של דמי הניהול בהתאם להרכב דמי הניהול החדש, יחושב כסכום המצטבר של דמי הניהול מהיתרה הצבורה ושל דמי הניהול החדשים מההפקדות, שכל אחד מהם יחושב בהתאם לנוסחה הבאה:

$$T = \frac{A}{C} \times B$$

A – סכום דמי הניהול מהיתרה הצבורה או סכום דמי הניהול מההפקדות, לפי העניין, שנגבו או שהיו נגבים מהעמית בשניים עשר החודשים החולפים לפי שיעור דמי הניהול שנקבעו בהליך;

B – שיעור דמי הניהול לפי הרכב דמי הניהול החדש מהיתרה הצבורה או מההפקדות, לפי העניין;

C – שיעור דמי הניהול שנקבעו בהליך מהיתרה הצבורה או מההפקדות, לפי העניין;

T – סכום דמי הניהול החדשים מהיתרה הצבורה או סכום דמי הניהול מההפקדות, לפי העניין.

* במקרה של עמית המבקש להתנייד לקרן, חישוב סכום דמי הניהול שהיו נגבים מהעמית בשניים עשר החודשים החולפים לפי שיעור דמי הניהול שנקבעו בהליך, יעשה על בסיס ההנחות הבאות:

(1) שיעור דמי הניהול שנקבעו בהליך מההפקדה ומהיתרה הצבורה.

(2) ממוצע ההפקדות בשניים עשר החודשים החולפים (או במספר חודשים קטן יותר ככול שרצף ההפקדות לקרן המעבירה קטן משנים עשר) כפי שבוצעו בפועל לקרן המעבירה וכן סכום היתרה הצבורה בקרן המעבירה, כפי שדווחו בממשק הניוד או בדוחות הרבעוניים האחרונים או בדוח השנתי האחרון, לפי העניין.

כללי

בשנת 2016 נכנס לתוקפו חוזר גופים מוסדיים 2016-9-8 (3.7.2016) (להלן – **החוזר**), בעקבותיו נערכו שלושה הליכים לקביעת קרנות נבחרות. ערב כניסת החוזר לתוקפו נשלט שוק קרנות הפנסיה החדשות על ידי חמש קרנות פנסיה גדולות שנתח השוק מהפקדות ונכסים שלהן עמד על כ-95% ו-97%, בהתאמה.

במהלך השנים שחלפו מכניסת החוזר לתוקף כאמור, אנו עדים למגמה מבורכת בשוק קרנות הפנסיה החדשות, שהביאה לכך שהקרנות הנבחרות שזכו בהגנת ינוקא בשל היותן בעלות נתח שוק מזערי בהפקדות, החלו להיות גורם תחרותי ואטרקטיבי וכתוצאה מכך הגדילו את חלקן בכמות המצטרפים, וכן החלו להגדיל את חלקן בנתח השוק מסך ההפקדות והנכסים, מהלך שטרם מוצה. כמו-כן, בעקבות ההליך האחרון לקביעת קרנות נבחרות הוקמו שתי קרנות פנסיה חדשות שנקבעו כקרנות נבחרות באותו הליך.

לאור השינויים האמורים בשוק ולקראת פרסום ההליך לקביעת קרנות נבחרות, נקבעו הוראות לעניין המנגנון על פיו יצרף מעסיק כל אחד מעובדיו, שלא מימשו את זכותם לבחירת קופת גמל לאחר שניתנה להם הזדמנות לעשות כן, לאחת מהקרנות הנבחרות. כמו-כן, נקבעו הוראות לעניין האפשרות לבצע המרה של שיעור דמי הניהול של הקרנות הנבחרות מצבירה להפקדה. עוד עודכנה בחוזר ההוראה לעניין משך תוקפו של ההליך לקביעת הקרנות הנבחרות.

סעיף ההגדרות

נקבע כי מיום 1 בנובמבר 2024 קביעת קרנות פנסיה נבחרות תיעשה אחת לארבע שנים במקום אחת לשלוש שנים. הצורך בשינוי נובע מהניסיון שנצבר מההליכים שכבר התקיימו עד היום, המצביע על כך שנדרש לקבוע פרק זמן משמעותי יותר עבור כל הליך לצורך מיצוי אפקטיבי יותר של המטרות שהוגדרו להשגה במסגרת ההליך התחרותי.

סעיף 3 ו-4

נקבע מנגנון חלוקה על פיו יצרף מעסיק כל אחד מעובדיו החדשים, שלא מימשו את זכותם לבחירת קופת גמל לאחר שניתנה להם הזדמנות לעשות כן, לאחת מהקרנות הנבחרות. מטרת קביעת מנגנון החלוקה הינו יצירת הסדר פשוט למעסיקים שיאפשר חלוקה הוגנת של העובדים החדשים המצטרפים לקרנות הנבחרות על פי מודל שיקבע הממונה.

סעיף 5 ונספח ג'

נקבע מנגנון להמרת שיעור דמי הניהול מהיתרה הצבורה על פיו יתאפשר לעמית שמשולמים בשלו דמי גמולים לקרן הנבחרת (להלן – **עמית פעיל**) לפנות לחברה המנהלת מיוזמתו ושלא באמצעות מעסיקו, בבקשה לבצע שינוי בהרכב דמי הניהול בחשבונו. בהתאם להוראה זו, יתאפשר לעמית פעיל בקרן לבחור להקטין את שיעור דמי הניהול מצבירה כנגד הגדלת דמי הניהול מהפקדה, בהתאם למנגנון שייקבע על ידי הממונה בהליך התחרותי, בכפוף לעמידה בנוסחת ההמרה הקבועה בחוזר, ובלבד שהרכב דמי הניהול החדשים מיטיבים עם העמית לעומת הרכב דמי הניהול שנקבעו בהליך. הצורך בקביעת הוראה זו עולה מנתוני ההליך השלישי בו נקבע רף עליון לדמי ניהול מהפקדה בשיעור של 1% שנועד לשיפור מצבם של החוסכים המוחלשים וחוסכים ללא יתרה צבורה משמעותית, אולם נמצא כי הרכב דמי הניהול שהתקבל כתוצאה מכך אינו אטרקטיבי דיו עבור חוסכים בעלי יתרה צבורה משמעותית. לפיכך, נקבע מנגנון המרה שמטרתו לספק פתרון אטרקטיבי במסגרת הקרנות הנבחרות גם עבור עמיתים פעילים בעלי יתרה צבורה משמעותית יותר.

סעיף 6

הקבוע בסעיף קטן (ב) הותאם לשינוי שנקבע בהוראות סעיפים 3 ו-4 לעניין מנגנון החלוקה על פיו יצרף המעסיק את עובדיו לאחת מהקרנות הנבחרות.

סעיף 8 ו-10

נקבע כי קריטריון המבטא את סיכון תיק ההשקעות יהיה קריטריון חובה ככול שהמעסיק יבחר לכלול בהליך התחרותי שהוא עורך את קריטריון "תשואת קופת הגמל במסלול ההשקעות". שינוי זה הינו בין היתר כתוצאה ממסקנות דוח מבקר המדינה שפורסם בנובמבר 2022¹ לפיו המליץ המבקר לרשות שוק ההון שיקבע שככל שיעשה על ידי המעסיק שימוש בקריטריון התשואה לבחירת קופת הגמל, יעשה גם שימוש בקריטריון המבטא את סיכון תיק ההשקעות על מנת שההשוואה בין הקופות תהא מיטבית. משינוי זה נגזר השינוי המוצע גם בסעיף 10.

בנוסף, שונתה הנוסחה לחישוב דמי הניהול המשוקללים באופן הנותן משקל גדול יותר לדמי הניהול מהפקדה. הצורך בשינוי זה נובע מהעובדה שמרבית המצטרפים החדשים לקרנות ברירת המחדל בכלל והקרנות הנבחרות בפרט הם בעלי צבירה נמוכה עד אפסית וכן לאור קביעת מנגנון המרת דמי ניהול מהיתרה הצבורה לדמי ניהול מהפקדה שנועד כדי לתת מענה לבעלי יתרות משמעותיות המבקשים להצטרף לאחת מהקרנות הנבחרות, לפיכך נכון כי דמי הניהול מההפקדה יקבלו משקל גדול יותר.

¹ דוח מבקר המדינה, נובמבר 2022 "היבטים בפנסייה הצוברת ובשוק ההפצה הפנסיוני- ביקורת מעקב", עמ' 1854.